

MEŠANJE STILA V STEINBECKOVIH ROMANIH KOT IZZIV ZA PREVAJALCA

Prepoznavna lastnost Steinbeckovih romanov z delavsko-kmečko tematiko je skladnost jezikovnega izraza z vsebino. Steinbeckovi junaki se namreč sporazumevajo v jeziku nižjepogovornih leg, ki ga pisatelj spretno prepleta s knjižno angleščino. Takšno mešanje knjižnega in neknjižnega jezika je sicer svojevrsten izziv za prevajalca, hkrati pa tista prvina, ki ima v slovenskih izdajah Steinbeckovih del najmanj zadovoljive rešitve. Kako v ciljnem (slovenskem) jeziku ustvariti ekvivalentno heterogeno kombinacijo stilov, ki jo Steinbeck gradi z napačno skladnjo, dvojnim zanikanjem, glasovno redukcijo, številnimi medmeti, kletvicami in neknjižnimi izrazi? Kako ohraniti robotost izražanja njegovih junakov impulzivnega značaja, ne da bi pri tem okrnili poetičnost in emocionalno moč pripovedi? To je samo nekaj vprašanj, ki smo si jih zastavljali pri ponovnem prevodu Steinbeckovega romana *O miših in ljudeh* (*Of Mice and Men*, 1937).

prevajanje v slovenščino, pogovorni in književni jezik, izvornik, prevodno besedilo, ustreznost prevoda, J. Steinbeck, *Of Mice and Men*, *O miših in ljudeh*

A well-known characteristic of Steinbeck's novels dealing with agricultural labour themes is the harmony between the language and the content. Dialogues, written in dialect and slang, alternate in a masterly way with passages composed in formal English. While this mixture of informal and formal language represents a unique challenge for a skilful translator, it seems to have the least satisfactory reconstruction in most Slovene publications of Steinbeck's work. How could we produce a Slovene counterpart with a similarly heterogeneous combination of styles as the authentic text, which Steinbeck achieved by deliberately distorting syntactic rules, using double negatives, sound reductions, numerous interjections, curses, and informal words and phrases? How could we preserve the coarseness of expression in the speech of Steinbeck's impulsive protagonists without affecting the poetics and the emotional richness of the original? These were some of the dilemmas that emerged during our recent translation of Steinbeck's novel *Of Mice and Men* (1937).

translation into English, colloquial and standard language, original, translated text, appropriateness of translation, John Steinbeck, *Of Mice and Men*, *O miših in ljudeh*

Ko je leta 1936 izšel Steinbeckov prvi roman, zasidran v delavsko-kmečkem okolju, *In Dubious Battle* (*Negotova bitka*), ameriški bralci niso bili presenečeni samo zaradi vsebine (osrednja pripovedna nit se pleče okoli dveh komunistov, ki poskušata organizirati stavko med kalifornijskimi sezonskimi delavci, kar v tistem času vsekakor ni bila tema, ki bi obetala založniški uspeh), ampak tudi zaradi

jezikovne podobe besedila. Pisatelj je namreč do take mere posnemal jezikovni slog sezonskih delavcev, da je bila komunikacija njegovih junakov kar najbolj podobna živi komunikaciji in se je zdela celo Steinbecku »nekoliko preveč sočna za ženske klube« (Steinbeck 1975: 105). V romanu je namreč obilica kletvic, slengizmov in zavestnega kršenja ustaljenih vzorcev jezikovnega vedenja. Tako kot v druga dela iz svojega najuspešnejšega, kalifornijskega obdobja, v katerem je slikal življenje preprostega malega človeka, je vanj pretopil natančno poznavanje načina izražanja brezdomnih stavgajočih delavcev, ki si ga je pridobil s poglobljenim študijem splošnih značilnosti in narečnih posebnosti njihovega govora. Pisateljev motiv za dosleden zapis njihove govorice se je ujema z motivom enega od obeh komunističnih voditeljev v romanu, ki si je prizadeval za naklonjenost delavcev tudi s posnemanjem njihovega načina govora: »[...] ljudje ne zaupajo človeku, ki ne govori tako kot oni. Hudo lahko užališ nekoga, če uporabiš besedo, ki je on ne razume« (*Negotova bitka*, 105).

Nobenega dvoma ni, da sta robotost in odstopanje od norme zbornega knjižnega jezika povzročala težave vsem prevajalcem, v slovenskih pripovednih navadah pa je bila to novost, ki je vrgla iz tira tudi izkušene mojstre besede. Medtem ko je Steinbecku z ustrezno izbiro besed in sloga odlično uspelo ustvariti izhodišče za oprijemljivo predstavo polpismenega agrarnega delavca, sta Aljoša Furlan in Rado Bordon, ki sta leta 1952 poslovenila *Negotovo bitko*, ostala pri »spodobni« slovenščini, ki je v nasprotju z življenjskim okoljem romaneskni oseb. Kljub temu sta za vsak primer v spremni besedi dodala, da je Steinbeckov jezik »mestoma nekoliko grob, kakršna je pač govorica njegovih junakov« (*Negotova bitka*, 246).

Še slabše se je odrezala Meta Gosak, ki je isto leto prevedla *Ljudi in miši* – pod tem naslovom slovenski bralci poznamo roman *Of Mice and Men* (1937). Do izida našega prevoda, je bila to tudi edina slovenska izdaja tega romana. Ta prevod iz petdesetih let ne ohranja vseh besednih in slogovnih posebnosti izhodiščnega besedila, zaradi česar je bralec prikrajšan za številne slogovne vrednote izvirnika. Prevajalka je uspela prenesti samo vsebinske sestavine, ne pa tudi izraznih, čeprav tudi pri tem ni imela najbolj srečne roke. Priznati pa moramo, da je jezik v izvirniku pogovoren do take mere, da ga je na nekaterih mestih tudi ob pomoči danes razpoložljivih slovarjev težko razumeti.

Mnogo bolj se je pustil voditi izhodiščnemu besedilu Janko Moder, ko je leta 1983 ponovno poslovenil Steinbeckovo največjo uspešnico *The Grapes of Wrath* (*Grozdi jeze*), 1939. S posluhom za pisateljevo samosvoje razmerje do jezika in ob upoštevanju kulturne zavesti ciljnega slovenskega bralca prevod hkrati približuje ameriško kulturo in zgodovino ter ju ustrezno prenaša v spoznavno-interaktivni okvir slovenske kulturne, zgodovinske in jezikovne tradicije. Moder se je namreč izčrpno posvetil tudi rekonstrukciji Steinbeckovega pogovornega jezika in ustvaril podobno zmes standardnega in nestandardnega jezika, zato je tudi s tega opazovališča ustvaril uspelo prevodno besedilo.

Tudi Cirilu Kosmaču se je do neke mere posrečil napor, da v prevodu *Polentarske police*, kot je leta 1953 za prvo izdajo pri Cankarjevi založbi naslovil Steinbeckov roman *Tortilla Flat* (1935), ohrani čar in privlačnost literarnih sestavin izvornika ter njegovo jezikovno diferenciacijo. Slednja je v tem delu sicer precej manj izrazita kot v prej omenjenih romanih, se pa tudi tu na več mestih kažejo rahli odmiki od norme knjižnega jezika tako na leksikalni kot na skladenski ravni. Najbolj opazno v izhodiščnem besedilu je občasno poigravanje s starinskim jezikom, s čimer je Steinbeck opozoril na starodavno legendo. Takšen jezikovni izbor daje zgodbi posebno barvitost, prevajalca pa postavlja pred izredno zahtevno nalogo: v skladu s sistemskimi zakonitostmi in možnostmi ciljnega jezika naj bi namreč ustvaril podobno zmes sodobnega in starinskega jezika, ki ga Steinbeck gradi z uporabo arhaiziranih zaimenskih in glagolskih oblik. Prav tu pa se je zalomilo tudi Kosmaču. Tovrstne razlike se v slovenščini resda kažejo v precej drugačni obliki kot v angleščini, toda prevajalec je to jezikovno sestavino izvornika enostavno zamenjal, kot je razvidno iz primera, ki sledi (starinske oblike navajamo v odebeljenem tisku):

Pilon softened his voice. »**Thou hast** many friends who think of **thee**. They do not come to see **thee** because **thou art** proud. They think it might hurt **thy** pride to have them see **thee** living in this chicken house, clothed in rags, eating garbage, with **thy** dogs. But the friends of **thine** worry for fear the bad life may make **thee** ill.« (*Tortilla Flat*, 49.)

Pilon je zmeščal svoj glas. »Veliko prijateljev imaš, ki mislijo o tebi. Na obisk ne prihajajo, ker si preveč ponosen. Bojijo se, da bi ranili tvoj ponos, če bi te videli, kako zmrzuješ v teh capah in kako se hraniš z odpadki za pse. Toda ti tvoji prijatelji so v hudih skrbeh; bojijo se, da boš zbolel zaradi takšnega življenja.« (*Polentarska polica*, 56.)

Toliko o prevodih tistih Steinbeckovih del, ki so – gledano z jezikovne plati – najbolj vznemirjala puritanske kritike. Tem je Steinbeck odgovarjal takole: »Če delavcu odvzameš kletvico, je molčeč. [...] Če bi poskušali to govorico očistiti, bi jo naredili togo, nenaravno in osiromašeno« (Steinbeck, Wallsten 1975: 315). S pojasnilom, da jezika ne bo »kastiral« in dovolil, da bi se njegovi delavci sporazumevali v »maniri oxfordskih profesorjev«, je uspel prepričati tudi svoje založnike, da so dela izšla brez jezikovnih olupšav (Steinbeck, Wallsten 1975: 105). Slednje velja tudi za roman *O miših in ljudeh*, o katerem bomo razpravljali na naslednjih straneh.

Ker gre za pretežno dialoško oblikovano pripoved, je najbrž prav to delo najbolj problematično z opazovališča rekonstruiranja ustreznega ekvivalenta v jezikovnem sistemu naslovnika prevoda. To ni samo zaradi neknjižnega izrazja Steinbeckovih neizobraženih delavcev, ampak tudi zaradi specifičnih slogovnih in slovničnih oblik, pomenskih zvez, ritmičnega ponavljanja besed, kar vse priključuje razmišljanje, čutenje in izražanje duševno zaostalega in impulzivnega osrednjega protagonista. V

ponazoritev pisateljeve moči pri posnemanju tančin govornega jezika si oglejmo kratek dialog med osrednjima protagonistoma:

»We could just as well of rode clear to the ranch if that bastard bus driver knew what he was talkin' about. 'Jes' a little stretch down the highway,' he says. 'Jes' a little stretch.' God damn near four miles, that's what it was! Didn't wanta stop at the ranch gate, that's what. Too damn lazy to pull up. Wonder he isn't too damn good to stop in Soledad at all. Kicks us out and says, 'Jes' a little stretch down the road.' I bet it was more than four miles. Damn hot day.«

Lennie looked timidly over to him. »George?«

»Yeah, what ya want?«

»Where we goin', George?«

The little man jerked down the brim of his hat and scowled over at Lennie. »So you forgot that awready, did you? I gotta tell you again, do I? Jesus Christ, you're a crazy bastard!«

»I forgot,« Lennie said softly. »I tried not to forget. Honest to God I did, George.«

»O.K.–O.K. I'll tell ya again. I ain't got nothing to do. Might jus' as well spen' all my time tellin' you things and then you forget 'em, and I tell you again.«

»Tried and tried,« said Lennie, »but it didn't do no good. I remember about the rabbits, George.«

»The hell with the rabbits. That's all you ever can remember is them rabbits. O.K.! Now you listen and this time you got to remember so we don't get in no trouble. (1994, 4–5.)

Kot v svojem spremnem zapisu k našemu prevodu tega romana ugotavlja France Žagar, ki je lektoriral prevod in poskrbel, da se je približal slovenski jezikovni resničnosti, »prevajalci Steinbeckovih del navadno pogovornost samo nakazujejo. Največkrat to delajo s kratkimi nedoločniki: *moram pogledat, ne smemo ostat tukaj, poskusi zaspāt*. Uporabljajo pogovorne glagolske oblike *bojo, jejo, vejo* namesto knjižnih *bodo, jedo, vedo*. Dovolijo si zapisati kakšno pogovorno besedo: *fleten, korajžen, kišta*. Bolj redko se opogumijo izpustiti kakšen samoglasnik: *bli, majo, morš, hočte, nikol*. V našem prevodu tega romana [...] smo šli korak dalje. Govorjenje delavcev smo poslovenili z našim splošnim pogovornim jezikom, kakršen se uporablja v osrednji Sloveniji; pri tem smo si prizadevali izogibati izrazitim značilnostim dolenjščine (npr. *gospud, vuz, mejstu*) ali gorenjščine (npr. *guspod, puvedat, šva*). Seveda je meja med pogovornim jezikom in narečjem tenka, tako nismo prepričani, da smo jo vedno pravilno določili« (2007: 108).

Razlike med knjižnim in pogovornim jezikom so tako opazne na področju glasoslovja, slovničnih struktur in besedotvorja. Z opazovališča glasoslovja je zelo opazna značilnost pogovornega jezika opuščanje soglasnikov, zlogov in nenaglašanih samoglasnikov. V izhodiščnem besedilu najdemo besede, kot so: *jus'* (just), *aroun'* (around), *s'pose* (suppose), *lef'* (left), *tol'* (told), *'em* (them), *an'* (and), *ever'body* (everybody), *Sat'day* (Saturday), *'specially* (especially), *'cause* (because). To posebnost pogovorne angleščine smo poskušali izraziti z glasovnimi

opustitvami oziroma redukcijami v pogovorni slovenščini in zapisali: *je blo, sem mel, je treba gledat, poskus zaspal, odnes, tud, v mest, v rok, črnc, zamorc, zajc, preklan kopit, enga, ne more grist, na miz* itd. V izvorniku je pogosto tudi spajanje oziroma strnjevanje po dveh besed v eno. Največkrat gre za spojitve naglašanih besed z naslonkami (klitikami), kar je povezano z glasovnimi opustitvami (redukcijami) in premenami (alternacijami), kadar spajanje pripelje do težko izgovorljivih soglasniških sklopov. Takšni primeri so: *coupla* (couple of), *wanna* (want to), *gimme* (give me), *whatta* (what have), *awright* (all right), *kinda* (kind of), *gotta* (got to), *hadda* (had to), *oughtta* (ought to), *fulla* (full of), *outa* (out of). V slovenščini je ta glasoslovni pojav redkejši, npr. ljubljanski *nauš* (ne boš), *azga* (a si ga), *asjo* (a si jo). Primer glasovnega prilagajanja v nestandardni slovenščini sta tudi izraza *druzga* (drugega) in *tazga* (takega). Soglasniški sklop *-ng* v pogovorni angleščini največkrat otrdi, zaradi tega zapisi brez končnega soglasnika: *lookin'*, *goin'*, *takin'*, *givin'*, *somethin'*. V prevodnem besedilu ima ta glasoslovni pojav vzporednico v poenostavitvi soglasniških sklopov *-lj* in *-nj* v besedah *detela, zemla, niva, kuhna, živlene, pozdravljen, skeden* in drugih.

Ena izmed specifik angleške pogovornosti iz okvira slovničnih kategorij (zlasti pri manj izobraženih in neizobraženih govornicah) je dvojno zanikanje. Kot dokazujejo zgoraj citirani odlomek in primeri, ki sledijo, je v izhodiščnem besedilu prav ta segment najbolj opazno kršenje norme knjižnega jezika:

- »I don't want no ketchup.« (1994: 12.)
- »They ain't got nothing to look ahead to.« (1994: 14.)
- »I ain't have time for no more.« (1994: 15.)
- »Nobody don't know what Slim can do.« (1994: 54.)
- »I don't want to get mixed up in nothing.« (1994: 54.)
- »It don't make no difference.« (1994: 71.)
- »[...] he don't like nobody.« (1994: 78.)

V standardni angleščini bi se ti stavki glasili takole:

- »I don't want any ketchup.«
- »They don't have anything to look ahead to.«
- »I don't have time for more.«
- »Nobody knows what Slim can do.«
- »I don't want to get mixed up in anything.«
- »It doesn't make any difference.«
- »[...] he doesn't like anybody.«

Naslednja značilnost angleške pogovornosti na področju slovnice je napačna raba glagolskih oblik. Tovrstne napake lahko razvrstimo vsaj v štiri kategorije: raba neustreznih oblik nepravilnih glagolov (največkrat je napačen pretekli deležnik – *brang* namesto *brought*, *saw* namesto *seen*, *knew* namesto *known*, *rode* namesto *ridden*, *went* namesto *gone* *idr.*), raba napačnega slovničnega časa in števila, iz-

puščanje glagola *to be* (biti) in pomožnih glagolov ter raba pogovornih oblik *ain't* (kratka oblika za *am not, is not, are not, has/have not*) in *gonna* (namesto *going to*). Izpuščanje pomožnega glagola (*have* oziroma *has* v 3. osebi ednine) je še zlasti pogosto pri tvorbi perfekta (Present Perfect Tense) tako v povednih kot v vprašalnih stavkih. Oglejmo si to še na nekaj primerih (pravilne glagolske oblike bomo zapisali v oglatem oklepaju):

- »If I'd went [gone], I wouldn't be livin' like this, you bet.« (88.)
- »What was Slim doin' in the barn when you seen [saw] him?« (55.)
- »'My girls is [are] clean,' she says.« (52.)
- »[...] we was gonna have [we were going to have] fun.« (28.)
- »So it don't [doesn't] mean nothing, [do you] see?« (71.)
- »You [are] God damn right I could.« (57.)
- »[Are] You listenin'?« (88.)
- »I jus' heard [have just heard] the guys comin' in.« (81.)
- »I wonder if Bill seen [has seen] it.« (47.)
- »Any you guys seen [Has any of you guys seen] my wife?« (53.)
- »I ain't sayin' [am not saying] he's bright.« (22.)
- »I ain't gonna say [am not going to say] a word.« (16.)

Večkrat je opuščena raba osebne zaimke ob glagolski obliki (manjkajoči osebni zaimki bomo zapisali v oglatem oklepaju). Ob tem je potrebno poudariti, da je v nasprotju s standardno slovenščino, kjer je raba osebnih zaimkov ob osebni glagolski obliki nepotrebna, saj je končnica glagola že sama dovolj obvestilna, v standardni angleščini le-ta obvezna:

- »[I] Went out to the Riverside Dance Palace with him.« (1994: 88.)
 - »[I] Met him out to the Riverside Dance Palace that same night. (1994: 88.)
 - »[I] Come there when I was a child.« (1994: 88.)
 - »[He] Spends all his time sayin' what he's gonna do to guys he don't like.« (1994: 78.)
 - »[He] Kicks us out and says [...].« (1994: 4.)
 - »[I] Wonder he isn't too damn good to stop in Soledad at all.« (1994: 4.)
- Znak pogovornosti na skladijski ravni je tudi raba osebne zaimke v tožilniku (*them*) namesto določnega člana (*the*):
- »If them other guys gets in jail they can rot for all anybody gives a damn.« (1994: 14.)
 - »Where the hell's them new men?« (1994: 19.)
 - »I guess them guys ain't gonna see no fight.« (1994: 55.)
 - »Couple of weeks an' them pups'll be all right.« (1994: 70.)
 - »Them God damn turnips give it to me.« (1994: 44.)
 - »I bet Slim would give you one of them pups to raise up, [...].« (1994: 45.)

V izhodiščnem besedilu je pogovornost zelo izrazita tudi na besedni ravni in na ravni slogovnih vzorcev. Govorica Steinbeckovih junakov je namreč po eni strani zaznamovana s kopico žargonskih izrazov in idiomov, kar pogosto predstavlja trd

oreh za prevajalca, po drugi strani pa s slogovnimi sredstvi, ki jih pisatelj uporablja za karakterizacijo oseb ter poudarjanje in stopnjevanje čustvene napetosti. Takšno slogovno sredstvo je npr. ponavljanje blizu skupaj stoječih prvin v besedilu ali celih stavkov, kar je še zlasti značilno za izjave umsko zaostalega osrednjega protagonista Lennieja. Ta ob več priložnostih ponavlja Georgeeve besede in celo njegove cele stavke, kot kaže odlomek, ki sledi:

- »I want you to come right here an' hide in the brush.«
- »Hide in the brush,« said Lennie slowly.
- »Hide in the brush till I come for you. Can you remember that?«
- »Sure I can, George. Hide in the brush till you come.« (1994: 15–16.)

Navedimo še nekatere izmed mnogih neknjižnih izrazov in idiomov v Steinbeckovem tekstu:

- a jack* – denar
- a poop* – poželenje, sla, potreba
- a flapper* – usta slab., goflja
- a cuckoo* – trap
- cocky* – domišljav, prevzeten
- bust* – zlomljen
- yellow* – strahopeten, prestrašen
- to give a hoot in hell about us* – pogosto rabljen idiom v tridesetih in štiridesetih letih prejšnjega stoletja, brigati se (za koga), biti mar
- to give a bum steer* – dati zavajajočo informacijo, naplahtati koga
- to blow a stake* – nepremišljeno porabiti (zagoniti) plačo
- to take a sock (at sb)* – lotiti se koga, napasti koga s pestmi
- to take a powder* – pobrisati jo
- to tangle(with sb)* – tepsti se s kom
- to feel sb out* – preizkušati koga
- to go nuts* – znoreti
- to get canned* – biti odpuščen, biti prisiljen povezati culo
- to rassel* – slang za izraz »to wrestle«, spoprijeti se

Razlike med pogovornim in knjižnim jezikom se v slovenščini kažejo v precej drugačni obliki kot v angleščini. Sledi te zavesti lahko v našem prevodu najdemo v slovničnih oblikah, ki v knjižnem jeziku niso dopustne. Tako smo namenoma opuščali dvojino (*delovne knjižce* namesto *delovni knjižici*), uporabljali pogovorno določno obliko (*tamal, tavelk, tastar, tanov, najtavečji*) in pogovorno vikanje:

- »Naj pove tavelk!« (2007: 28.)
- »Moj tastar je imel veliko kurjo farmo.« (2007: 68.)
- »Kdo je George?« je vprašala. »Tist tamal, ki potuje s tabo?« (2007: 77.)
- »Spravla me boste v težave, kot je reku George, da me boste.« (2007: 87.)
- »Naroču ste mi, da segrejem katran za mulo.« (2007: 50.)

»George bo zelo jezen, če boste vreščala.« (2007: 88.)

Prav tako smo namenoma uporabljali tožilnik namesto zanikanega rodilnika (kot dokazujejo spodnji primeri), nepravilno tvorili velelnike (*teč*, *vrž*, namesto *teci*, *vrzi*) in opuščali srednji sklon (*kar bi si srce poželu*):

»No vidiš, to pa nisem pozabu.« (2007: 12.)

»To nisem še nobenmu povedala.« (2007: 85.)

»Lennie to ni naredu iz hudobije.« (2007: 91.)

»Noben mi jo ne bi vzal.« (2007: 17.)

»Zjutraj jo nisem vidu pod vozom.« (2007: 37.)

»Ne, to ne bi mogu.« (2007: 46.)

Kot v izvornem besedilu, kjer se odstopanje od knjižnega jezika kaže tudi na besedotvorni ravni, smo namesto besed, ki zvenijo literarno, uporabljali vsakdanje, kmečke izraze, kot so: *bajta*, *capin*, *kikla*, *ksiht*, *kura*, *postla*, *punca*, *svina*, *šnops*, *špeh*, *štala*, *žlahta*, *fentat*, *fotrat*, *hecat*, *krepnt*, *najdu* (namesto *našel*), *poserješ* (namesto *polomiš*), *rajtat*, *ne bo ratat*, *kak* (namesto *kakšen*), *zmeraj* (namesto *vedno*), *noben* (namesto *nihče*), *pol* (namesto *potem*) ipd. V našem prevodu se prej citirani odlomek iz izvirnika bere takole:

»Lahko bi se pelala čist do ranča, če bi tist bedasti šofer avtobusa vedu, kaj čeka. 'Samo nekaj korakov naprej po avtocest,' je reku. 'Samo nekaj korakov.' Pa ja, skoraj štiri milje sva prehodila! Ni hotu ustavt pred rančem, to je to. Tako preklet len je, da se mu ni lubil zapremzat. Bi pa rad vedu, če se mu je tud v Soledadu zdel zamal ustavt. Kar vrgu naju je z avtobusa. 'Samo nekaj korakov naprej po cest,' je reku. Stavim, da sva prehodila več ko štiri milje. Pa še ta prekleta vročina.«

Lennie se je boječe obrnil k njemu. »George?«

»Ja. Kaj hočeš«

»Kam greva, George?«

Mali mož si je krajce klobuka potisnil še bolj na oči in se namrščil. »Pa ne, da si že pozabu a? Ti morm še enkrat povedat? Bog se te usmil, si pa res zabit!«

»Pozabu sem,« je tiho odgovoril Lennie. »Sej sem si hotu zapomnit. Čist zares.«

»Dober, dober. Še enkrat ti bom povedal. Sej itak nimam družga dela. Lahko bi tud ves svoj čas zabil za to, da bi ti trobu o stvareh, ki jih pol pozabiš.«

»Sej sem si hotu zapomnit,« je rekel Lennie, »pa ni šlo. Se pa spomnim, kaj si reku o zajčkih, George.«

»Pejt k hudiču s svojmi zajci. Vse, kar si zapomniš, so zajci. Poslušej zdej in to rajžo si tud zapomni, da ne bova spet v godli.« (2007: 9–10.)

Kot vidimo, je tako kot v izvorniku tudi v prevodu za avtorsko besedo značilen vzoren knjižni jezik, za dialoge pa živ pogovorni jezik. Zaradi leksikalnih, oblikoslovnih in skladenjskih razlik v sistemih jezika izvirnika in ciljnega jezika, prevajalec neprestano niha med izbiro, kaj je ustrezno glede na izhodiščno besedilo in kaj je sprejemljivo v ciljni kulturi. Medtem ko so doslej prevajalci Steinbeckove dialoge prenašali v slovenski knjižni jezik ali jih z izbiro besed in oblik samo

nekoliko pogovorno obarvali, smo se pri novem prevodu romana *O ljudeh in miših* odločili za prenašanje pogovorne angleščine delavcev na ameriških rančih v pogovorni jezik, kakršen se govori v osrednji Sloveniji. Menimo, da je to živ govorjeni jezik, ki je za velik del Slovencev naraven način govorjenja, za večino Slovencev pa veliko bolj razumljiv jezik kot govor te ali one vasi na našem podeželju. Ne bo nas presenetilo, če bomo naleteli s svojim prevodom tega romana tudi na nerazumevanje. Marsikateri bralec bo prvič videl zapisane besede ali slovnične oblike, ki jih profesorji slovenskega jezika v spisih in esejih svojih učencev neusmiljeno preganjajo. Ta ali oni pikolovski bralec pa bo v prevedenih dialogih morda odkril tudi kakšno nedoslednost. Pogovorni jezik, tako splošni pogovorni kot tudi pokrajinski pogovorni jezik, namreč ni tako strogo zamejen s pravili kot knjižni: enkrat rečemo *skupaj*, drugič *skupej* ali *skupi*, tretjič pa *skup* ali *vkup*. Ne domišljamo si, da je bil naš izbor vsake besede ali oblike popolnoma ustrezen, upamo pa, da smo dokaj zvesto sledili intencam Steinbeckovega pisanja, razbrali in rekonstruirali v izvirniku vsebovan model sveta in ohranili umetniško, estetsko in svetovnonazorsko specifikko izvirnika.

Viri in literatura

- ČERČE, Danica, 2006: *Pripovedna proza Johna Steinbecka*. Maribor: Mariborska literarna družba.
- FURLAN, Aljoša, BORDON, Rado, 1952: Beseda o Johnu Steinbecku. V: John Steinbeck: *Negotova bitka*. Iz angleščine prevedla Aljoša Furlan in Rado Bordon. Ljubljana: Knjižnica slovenskega poročevalca. 245–246.
- KOLETNIK, Mihaela, SMOLE, Vera (ur.), 2006: *Diahronija in sinhronija v dialektoloških raziskavah*. Maribor: Slavistično društvo Maribor.
- STEINBECK, Elaine, WALLSTEN, Robert (ur.), 1975: *Steinbeck: A Life in Letters*. New York: Viking Press.
- STEINBECK, John, 1952: *Ljudje in miši* (Of Mice and Men). Iz angleščine prevedla Meta Gosak. Ljubljana: Slovenski knjižni zavod.
- STEINBECK, John, 1983: *Grozdi jeze* (The Grapes of Wrath). Iz angleščine prevedel Janko Moder. Ljubljana: Cankarjeva založba.
- STEINBECK, John, 1986: *Tortilla Flat*. New York: Penguin Books.
- STEINBECK, John, 1992: *In Dubious Battle*. New York: Penguin Books.
- STEINBECK, John, 1994: *Of Mice and Men*. New York: Penguin Books.
- STEINBECK, John, 1995: *Polentarska polica* (Tortilla Flat). Iz angleščine prevedel Ciril Kosmač. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- STEINBECK, John, 2007: *O miših in ljudeh* (Of Mice and Men). Iz angleščine prevedla Danica Čerče. Maribor: Mariborska literarna družba.
- ŽAGAR, France, 2007: Pogovornost v izvirniku in prevodu. V: John Steinbeck: *O Miših in ljudeh*. Iz angleščine prevedla Danica Čerče. Maribor: Mariborska literarna družba.